

WYNIKI II EDYCJI OGÓLNOPOLSKIEGO KONKURSU „SAMORZĄD DLA DZIEDZICTWA”

Posted on 22 listopada 2021

Ekspertkie Jury pod przewodnictwem prof. Moniki Murzyn-Kupisz przyznało nagrody w tegorocznej – drugiej edycji konkursu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz Generalnego Konserwatora Zabytków „Samorząd dla Dziedzictwa”. Koordynowany przez Narodowy Instytut Dziedzictwa konkurs jest nowym przedsięwzięciem o zasięgu ogólnopolskim, a jego celem jest uwrażliwienie władz samorządowych na potrzebę uchwalania i realizowania Gminnych Programów Opieki nad Zabytkami. Ukazując i nagradzając najlepiej zrealizowane działania, konkurs ma potencjał przyczynić się do lepszego wykonywania obowiązków wynikających z ustawy o Ochronie Zabytków i Opiece nad Zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r.

W tegorocznej edycji konkursu Jury szczególnie przychylnie odnosiło się do projektów wielowymiarowych, w ramach których podjęto nie tylko działania renowacyjne, ale dokonano przede wszystkim analizy istniejącego zasobu dziedzictwa kulturowego. Zdaniem Jury dobre rozpoznanie tego zasobu gwarantuje wdrażanie skutecznych, kompleksowych przedsięwzięć mających przełożenie na rozwój ekonomiczny, turystyczny i tożsamościowy objętych nimi obszarów. Szczególne znaczenie dla Jury miały działania aktywizujące społeczność lokalną i rozwijające jej poczucie związku z miejscem zamieszkania i jego spuścizną dziejową. Jury zwróciło także uwagę na uwzględnienie w Gminnych Programach Opieki nad Zabytkami wytycznych zawartych w poradniku opracowanym przez ekspertów Narodowego Instytutu Dziedzictwa.

Kapituła konkursu oceniła zgłoszenia w 3 kategoriach konkursowych: duże i średnie gminy miejskie, małe gminy miejskie, oraz gminy miejsko-wiejskie i wiejskie. Spośród nadesłanych zgłoszeń Jury zdecydowało się wyłonić 2 laureatów i przyznać 4 wyróżnienia.

Laureatem w kategorii duże i średnie gminy miejskie zostało miasto Elk, które zdaniem Jury wnikliwie przeanalizowało zasób swojego dziedzictwa kulturowego i wzorowo wypełniło ustawowy obowiązek opieki nad zabytkami. Miasto dostrzegło tkwiący w tym zasobie potencjał i skutecznie wykorzystało go dla rozwoju społecznego, ekonomicznego i tożsamościowego miasta. Dobrze zaprojektowane i konsekwentnie realizowane zadania pozwoliły na przywrócenie miastu i mieszkańcom unikalnych zabytkowych przestrzeni, takich jak zaadaptowana na potrzeby muzeum stacja kolei wąskotorowej. Istotną cechą działań podjętych w Elku jest włączenie w realizację założeń Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami społeczności miasta. Dzięki temu mieszkańcy stanowią nie tylko odbiorców, ale także inicjatorów i twórców licznych imprez nawiązujących do lokalnej historii i tradycji. Jury szczególnie doceniło fakt, że miasto dostrzegło potrzebę stworzenia miejskiego systemu ochrony dziedzictwa, który zakłada podejmowanie długofalowych i kompleksowych działań rewitalizacyjnych, remontowo-konserwatorskich i monitorujących oraz stworzenie systemu dotacji.

Wyróżnienia w tej kategorii otrzymały miasta Głogów i Rzeszów.

Zdaniem Jury **Głogów** dostrzegł nie zawsze doceniany przez samorządy potencjał tkwiący w dziedzictwie kulturowym miasta. W umiejętny sposób radzi sobie z wyzwaniami związanymi z budowaniem tożsamości lokalnej oraz z odtwarzaniem i zabezpieczaniem zniszczonych obiektów zabytkowych, poszukując dla nich nowych funkcji.

Również **Rzeszów** zdobył uznanie jurorów dobrym rozpoznaniem i zdefiniowaniem wielowymiarowości dziedzictwa kulturowego. Miasto umiejętnie wykorzystało potencjał tkwiący w zasobie dziedzictwa jako istotny czynnik budujący atrakcyjność turystyczną i tożsamość lokalną.

Jury zdecydowało się nie przyznawać nagrody głównej w kategorii małe gminy miejskie, wyróżniło jednak miasto

Kołobrzeg za podejmowanie interesujących i wieloaspektowych działań nakierowanych na ochronę i promocję swojego dziedzictwa kulturowego, przyczyniając się do rozwoju tożsamości mieszkańców miasta. Dzięki podjętym działaniom udało się zrewitalizować unikatowy dla tego terenu zabytek forteczny.

Laureatem w kategorii gminy miejsko-wiejskie i wiejskie zostały Cedry Wielkie, gmina wiejska położona na terenie Żuław. Jury nagrodziło zaplanowanie i skuteczną realizację ambitnego i pionierskiego programu ochrony zabytków, który połączył działania konserwatorskie, organizacyjne i promocyjne, także o charakterze ponadlokalnym. Kapituła uznała, że podejmowanie przez gminę prace chroniące, odkrywające i uwypuklające miejscowe dziedzictwo kulturowe stanowią istotny czynnik w budowaniu tożsamości lokalnej i wzór do naśladowania dla innych samorządów lokalnych. Realistyczna ocena stanu zachowania obiektów sporządzona na potrzebę Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami pozwoliła na trafne zdiagnozowanie szans i zagrożeń, jakim podlegają miejscowe zabytki. Dzięki podjętym staraniom konserwacji i rewitalizacji poddane zostały zabytkowe kościoły i unikatowe domy podcieniowe w miejscowościach Koszwały, Trutnowy i Miłocin, a jeden z budynków zaadaptowany został do celów wystawienniczych i edukacyjnych. Podjęte działania podniosły walory turystyczne gminy i zapewniły impuls do dalszych działań. Godny uwagi jest projekt stworzenia w gminie interaktywnego muzeum dawnych technik melioracyjnych „Na Groblach” oraz plan utworzenia lapidariów menonickiej i protestanckiej sztuki sepulkralnej.

Wyróżnienie w tej kategorii otrzymała gmina Markowa. Jury z wielkim uznaniem przyjęło realizację Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami opartego na twórczych działaniach z udziałem społeczności lokalnej. Kapituła doceniła umiejętne wykorzystanie potencjału dziedzictwa kulturowego gminy, w szczególności niematerialnego, dla wzmocnienia integracji społecznej. Z aprobatą członków komisji spotkało się także podejmowanie przez Markową współpracy z wieloma podmiotami i interesariuszami.

Zwycięzcy konkursu i wyróżnione gminy otrzymali dyplomy i tablice pamiątkowe. Ponadto Narodowy Instytut Dziedzictwa przygotował dla laureatów nagrodę specjalną – filmy promujące ich dziedzictwo kulturowe.